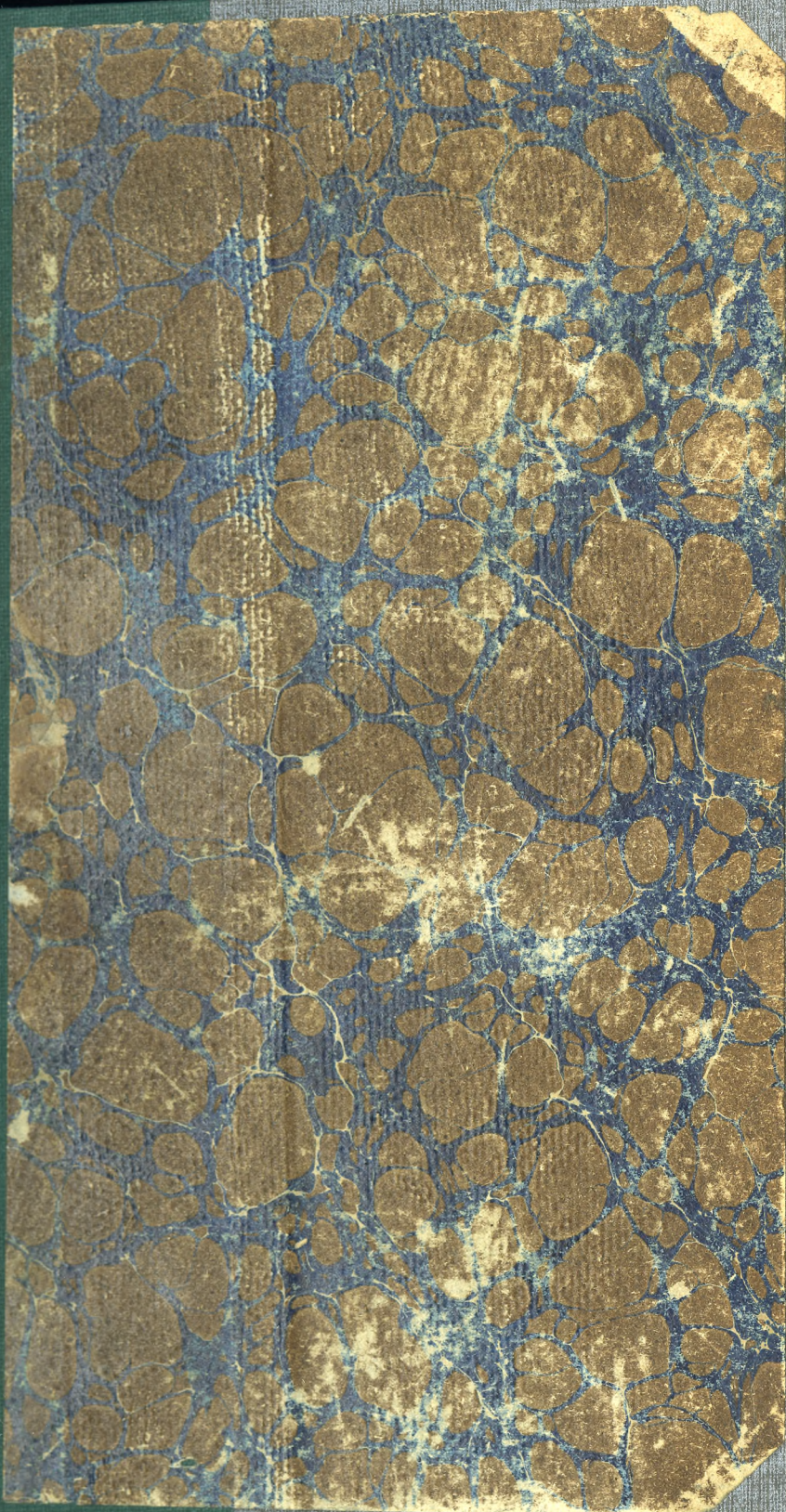

Politikai
röpiratok

153.

153
1358

BIZTOSÍTÁSI ÜGY,

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL

AZ EGYHÁZI BIZTOSÍTÁSRA

ÉS

TOLDALÉK

A HAZAI BIZTOSÍTÁSI ÜGYRŐL.

3.

IRTA

LICHTENSTEIN JÓZSEF.

V

Miskolcz 1865.

ELŐSZÓ

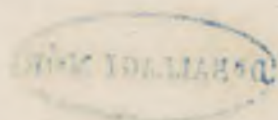
ALAPJELÉNTÉS

ALAPJELÉNTÉS

ALAPJELÉNTÉS

ALAPJELÉNTÉS

Nyomatott Emich Gusztáv, magy. akad. nyomdásznaál, Pesten, 1865.

BIZTOSÍTÁSI ÜGY,
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL
AZ EGYHÁZI BIZTOSÍTÁSRA.

AN EGYPTIAN MUSEUM
BIBLIOTHEQUE
UNIVERSITE DU CAIRE

I.

A tiszántúli főtiszteletű reformált egyház-kerület közelebbi januári gyűlésén, többek között egy nevezetes biztosítási ügy jött szónyegre, melyben a főtiszteletű gyűlés azon előbbeni szándokát, hogy az egyházi épületek biztosítására nézve, ha lehetséges, egy „kölcsonösen biztosító intézet“ alakítassék — eltért, és Lónyai Menyhért úrnak, az első magyar biztosító-társaság érdemdús elnökének — ki e tárgyban véleményadásra felkérte — javaslata folytán elhatározta, hogy minekutánna a betérjesztett vélemény folytán, most maga az egyház-kerület a kölcsönös intézetet nem találja létrehozhatónak: szerződésre lép, a közlött és alább megnevezendő feltételek mellett az „Első magyar biztosító-társulattal“ egy 20 évre kötendő biztosításra, és egyszersmind ebbeli csatlakozásra, a jegyzőkönyv figyelembe ajánlása mellett a testvér egyház kerületeket is, atyafiságos indulattal felhívja.

Ezen utóbbi pont, mely a debreczeni határozat közlését és a testvér egyházak ehhez csatlakozását tárgyalja, teszi az ügyet közérdektivé, és ugyan azért, a dolog fontosságánál fogva úgy hisszük, nem lesz érdektelen ez ügyet bővebben megvilágítani, annyival is inkább nem, minthogy a hazában ez ügy kétségkívül sok buzgó egyházi férfit illet, kik nem idegenkednek ez eszme komolyabb megvitatásától akkor, mikor arról

van szó, hogy az egyházi épületek 20 évre leköttesse-
nek, mely idő alatt vajmi sok másképen lehet, és kik
mégis talán merik kérdeni azt, valjon az ezen lekötés-
ért felajánlott ár pótolja-e az ily csaknem félemler életre
szóló kötés előnyeit vagy hátrányait? — De nem kö-
vetünk talán idiscretiót el, ha kimondjuk azt, hogy más-
részt, azon oknál fogva is hisszük az ügyet felemlít-
hetőnek, mert éppen küszöbén vagyunk újabb hazai bizto-
sító-intézetek megindulásának, melyek származásuknál
fogva, noha ifjabb nemzedékei e hazának, ép oly ma-
gyar eredetűek lévén, mint az első ilyenmű magyar
társulat, a nemzet némi rokonszenvére, főleg ha eljárá-
suk, mit fel kell tennünk, loyális leend, ép úgy igényt
tarthatnak.

Engedje meg annálfogva a nyájas olvasó, ha e so-
rok írója, ezen, úgy az egyház mint a biztosítás terén
nagy horderejű és a mi viszonyainknál fogva kényes
kérdés felett, mely mondhatni az összes hazai biztosítási
tömeg zömét és legessenciálisabb részét képezi, véle-
ményt mer mondani.

Jól tudjuk hogy avval magyarán mondva „darázs
fészekbe“ nyúlunk, de szokásunk: rendesen igaz ügyet
képviselvén, árnyékunktól vissza nem riadni, és azért
kérjük a szives olvasót, legyen elnéző elveink iránt, ha
azok talán némely tekintetben az eddigi már gyakran
nem helyes irányzattól eltérők, de melyek e tárgyban
nem elfogultak, hanem részrehajtás nélküliek. — Előre
is kell bocsátanunk, hogy mi a dolgot nem valamely
„párt“ szempontjából, hanem a függetlenségtől vezet-
tetve vitatjuk meg, és éppen azért nem emelünk szót a
monopolium mellett, mert ezt egy közgazdánkkal együtt

a hazai köpenyeg alatt is, csak „egyedárúskodásnak” tartjuk.

A dologra térve tehát, fel kell említenünk, hogy a főtiszteletű tiszántúli egyházi gyűlés mint mondók elhatározta, hogy a kölcsönös tűzkármentesítés eszméjének valószínűsítése céljából a beérkezett ívek Lónyai M. úrhoz küldessenek, hogy azok eredményét állítaná össze s mondana véleményt ezen közérdekű ügy körül.

Mindenesetre igen szép és buzgó tevékenységre mutat ama körülmény, hogy a főtiszteletű egyházi gyűlés, nagyszerű hivatását és a biztosítási ügy jótékonyágának elvét felfogva, tekintélyes állásában e tárgyban elismerésreméltó lépéseket tesz; de egyszersmind meg kell vallani, hogy a szépet a gyakorlatival is összehasonlítani kellően tudja, mert míg egyrészt az összes egyházak biztosításának komoly eszméjét keresztül vinni ohajtja, addig másrészt gondoskodik arról is, hogy ez ne nyereszkeedés alapja legyen, mely minden részvényes vállalatnál — mint azt már ma belátjuk, az első cél, — hanem hogy az, a kölcsönösség elvére fektessék, mely nem számít osztalékra, nem tekintélyes állással összekötött nagy fizetésre, hanem mely tagjait kölcsönösen kívánja biztosítani azon arányban, a melyben a szerencsétlenség által meglátogattnak.

Mi nem vagyunk absolut barátjaisem a kölcsönös, sem a részvényes biztosító társulatnak, hanem becsüljük mindkettőnek elvét ott, hol az a czélnek megfelel; de határozott elsőbbséget adunk a kölcsönösség elvén alapuló biztosításnak ott, hol egyedül egyházi biztosításról van kérdés, ott méltányosságról van szó, ez pedig csak a kölcsönösség elvére alapított intézettől várható,

mig a részvényes vállalatnál a dolog természeténél fogva az első az osztalék, és csak második sorban, az elsőnek nagyságától függ a hazafiui kötelmek iránti méltányosság, oly esetet kivéve, a hol a hazai érdekeknek való tömjénezés hozza meg az eső feltételt, az osztalékot. — Ez így van egyébiránt jól, mert különben ki adna pénzt részvényes vállalathoz, ha ez nem így lenne?

Lónyai úr azonban egészen másként vélekedik. — Lónyai már elvben ellenez minden kölcsönös vállalatot, ha az bizonyos nagy tőke értéket biztosításul felmutatni nem bír, sőt ellenezi azt, egyházi biztosításoknál különösen, mert többek között nehézkesnek tartja az egyházi organumokat ezen ügynek rendbentartására, a szegény egyházakat részrehajlónak hiszi (a c. pontra szóló válaszában) s mert azonfelül az alapúl szolgáló adatok mellett, az egyházi épületek biztosításának igen nagy tűzveszélyességet tulajdonít.

Bocsássa meg a nyájas olvasó, de szerintünk a dolog egészen másként áll; minthogy az emberi lény nem tagadhatja meg önmagát, azért Lónyai úr is, bármily jó fia legyen ő az egyháznak, mégis mint elnöke a részvényes első magyar általános biztosító-társulatnak, már in principio nem helyeselteti a kölcsönös társulatok létesítését, mert összeütközésbe jönne önmagával, és azon nézetekkel, melyeket mint egy részvényes társulat elnökének képviselnie kell.

A közlemény szerint, Lónyai úr, válaszában maga is beismeri, hogy azon rovatos ívek, melyeket az egyházkerület az egyházi biztosítás statistikájára nézve összeállíttatott és átnézés végett birtokába juttatott, sok

tekintetben hiányosan töltettek be, s tényleg a biztosítási érték csekély arányban vétetett fel.

Ezek szerint a Lónyai úr összeállításával lett volna *a tiszán-túli* egyházkerületben . . . 1.373,379 ft. érték, *a tiszán-inneni* egyh. kerületben . . . 526,287 „ „ *biztosítandó* egyházi vagyon, melyre az utolsó 2 év alatt szenvedett kár összege tett volna, *a tiszán-túliban* 76,841 ftot, tehát 1 évben 38,420 ftot, *a tiszán-inneniben* 71,441 ftot, tehát egy évben 35.720 ftot. Ezen arány óriási nagy tűzveszélyességre mutat, mert tekintve, hogy ezen károk 2 évre osztandók el, kitűnik: hogy *a tiszán-túli* egyházkerületben, a biztosítandó 1.373,000 ftnál évenként 38,420 ft. vagy $2,79/100$ %-ad rész a tűzkár, *a tiszán-inneni* kerületben pedig 526,000 ftnál évenként 35,720 ft. vagy $6,8/10$ % a kár, a mi egyház-épületeknél hihetetlen.

Tehát ha ezen alap állana, akkor szükséges volna, hogy a bevétel a kiadással egyensúlyban legyen, a kezelési költségek nélkül *a tiszán-túli* helvét hitval. kerületben minden 100 ft. után 279 krajczár, *a tiszán-inneniben* minden 100 ft. után 680 krajczár biztosítási díj.

Ezt állítani, hogy egyházaknál a tűzveszélyesség ily aránytalan nagy legyen, képtelenség lenne és csak erre alapítani, a tűzkármentesítési számítást nem lehet. — Ugyanazért Lónyai úrral arra nézve, hogy a főtiszteltű szentegyház által beszerzett s általa egybeállított adatok nem lehetnek helyesek, tökéletesen egyetértünk, s azt hisszük, hogy a felvett kimutatásban tévedésből mind kihagyattak a hihetőleg nem biztosított egyházi vagyonok, ellenben a károk összegénél feljegyeztetett minden kár még az is, mely biztosítva nem volt. —

Jóllehet, hogy az 186²/₅-ik évek, melyben ezen kimutatások valószínűleg alapúl vétettek, szokatlan tűzveszélyesek voltak az akkori nagy szárazság folytán, de épen azért nem lehet hogy alapúl ezen kimutatás vétessék még akkor is — a mit Lónyai úrral együtt nem hiszünk — ha helyes volna. — És hogy nem helyes, arra elég bizonyíték azt mondani, miszerint az egyik kerületnek, a helvét hitv. tiszáninneninek, összes biztosítandó vagyona 526,000 ftra van téve, hova 8 megye tartozik

356 anya- és

15 filial-, összesen

371 egyházzal. — Ezenfelül ugyan e kerületben vannak a legalább

50,000 ftot tehető miskolci egyházi biztosítandó tűzveszélynek kitett vagyonok.

50,000 ftot tehető s.-pataki egyházi biztosítandó tűzveszélynek kitett vagyonok, a

30,000 ftot tehető r.-szombathi egyházi biztosítandó tűzveszélynek kitett vagyonok. — Már most vegyük hozzá, hogy a kerülethez tartozó 371 egyházban, átlagosan minden egyház biztosítandó vagyona, beletudva a templomok, iskolák és paplakok tetőit és éghető részeit stb. megérhet egyremásra legalább, 5000 ftot, s így hozzá véve a fentebb említett 3 városi egyházi vagyont 130,000 fttal, kitünik, hogy felületes számítással a tiszáninneri egyházkerületben van legalább is m. e. 2 millió ft. érték megégés ellen biztosítandó, tehát 1¹/₂ millió fttal több, mint a mennyi a debreczeni jegyzőkönyvben felhozatik. — Így az utóbbi tűzveszélyes években felhozott 35,720 ft. kár, ha csakugyan hinni akar-

juk, hogy a legutóbbi 2 évnek mindegyikében a tiszamel-
léki helvét hitvallású egyház külön-külön ennyi tűzkárt
szenvedett: nem 526,000 ft. biztosított értékben, hanem
2.000,000 ftban elosztható, mi magában eme tűzveszélyes
évben is, a biztosítási értéknek csak $1,7\frac{8}{100}\%$ -jét
tenné, s nem mint a javaslat mondja $6,8\frac{1}{10}\%$ -jét, azon-
ban még az $1,7\frac{8}{100}\%$ -től is felette sokaljuk.

Midőn azonban egy kölcsönös tűzkár védegyelet
alakításáról vagy annak ellenzéséről van szó, nem le-
het egy két évnek, és ebben is ennek hiányosan össze-
állított adatait sinórmértékül venni; nem lehet egyes
talán épen tűzveszélyesb vidékek viszonyait csupán
figyelemben tartani, mert épen a kölcsönösség elve az,
hogy esetleg egyik vidék a másik kárát pótolja vagy
megfordítva, hanem komolyabb és szélesebb megviz-
sgálás is igényeltetik. — Szükséges e részben más biz-
tosító társulatok hosszabb idejű üzlet eredményüknek
összehasonlítása annyival is inkább, mert egy biztosító
intézet sem alakul egy két évre, hanem reménylhető-
leg legalább egy fél századra, s ily hosszú időben egy
két előállott felette száraz és tűzveszélyes év nem szol-
gálhat alapúl a kölcsönösség elvének el- vagy elnem
fogadása fontos kérdésében, főleg ha az alapúl szolgáló
adatok, mint értekező úr is beismeri, nem correctek. —
Az igaz hogy hazánkban az újabb időben nincsenek
számos barátai a kölcsönössen biztosító tűzkár-egyletek-
nek, de csak azért nincsenek, mert épen azon korszak-
ban élünk, mely tudva lévő okoknál fogva elsőbbséget
ad a részvényes válalatnak, mert az ily válalat alakítása
osztalékra is nyújt reménységet, míg a kölcsönös társu-
latok, csak a biztosító közönség érdekét tartják szem

előtt és nem az osztalékot, ez pedig fájdalom ma csak másodrendű kérdés.

Mondhatni ugyan hogy az utolsó magyarhoni „kölcsonössen biztosító tizsa melléki tűzkárvédegylet“ megszüntetett, de ez akkor történt, midőn az első részvényes általános magyar társulat alakúlt, és ebbe beleolvasztatott, más okoknál fogva azon czélbül is, hogy az első hazai általános biztosító társulatnak, a régibb kisebb körű kölcsönös társulat ha kicsiben is, versenytársa ne legyen. *)

Az ily események és befolyások azonban nem lehetnek döntők egy elv elvetésére, sőt azt hisszük: ha a tizsamelléki kölcsönös intézet fentartása ma vitatnék, valószínűleg az nem szüntettetnék meg, és tizsa meggyőződésünk, hogy kitartással a tizsamelléki kölcsönös társulat aránylag ép úgy előhaladhatott volna, mint utána a hason tizletű első magyar részvényes biztosító társaság. — Vagy nem tudja szerző úr, hogy a felvidéken épen a biztosítási ügy javításának tekintetéből, most mozognak egy kölcsönös biztosító intézet létesítésén, mert azt hiszik, hogy ez a számtalan roszakaratú tűzvészt, a mennyiben a közvélemény erkölcsileg a kölcsönös biztosító társaságot mindég inkább veszi pártfogás alá mint a milliókkal rendelkező részvényes vállalatot — kevésbiteni, és ekkép az azon vidékeken az elővigyázat parancsolta magas biztosítási díjjakat lejjebb szállítani fogja.

Ha tehát a közjó szempontjából tekintjük a dolgot, csak ohajtanunk kell, hogy nálunk a kölcsönösség elve

*) Az erdélyi kölcsönös társulat ezt nem tette és még ma is, ha kisebb körben, de meglehetősen működik.

ismét elfogadtassék, és hogy ezen az alapon minél több jótékony célú intézmény — hova a biztosító társaságot is kell soroznunk, létre jöjön. Vagy csupán a biztosításnál és még az egyházi biztosításnál is, mellőzzük ezen elvet akkor, mikor más téren az egész mivelt közönség a Schultze Delitsch-féle kölcsönös kisegítő egyletek eszméjét elfogadta s azt hazánkba általültetni, ma már hazai fontos célnak tartják az ország első tekintélyei? — Ha ez megy más téren, annyival inkább megy a biztosítás terén, vagy miért számtiznök épen ott?

De ez elméleti okoskodás, kísértsük meg gyakorlatilag a kölcsönös társaságok fenállhatását megvitatni, minthogy érdemes ellenfelünk épen a gyakorlati oldalra fekteti a fősulyt, s hogy tárgyunkban igen távolra ne menjünk, maradunk ezúttal szorossan az egyházi javak kölcsönös biztosításának ügye mellett. — Lónyai úr, az a) pontban azt mondja, hogy a kölcsönös társulat csak úgy álhat fel, ha elengedő nagy összeget tesznek a biztosítandó javak, hogy károsodás esetén a biztosítottak túlterhelése nélkül a veszteség, vagy jobban mondva a díj felemelés, elviselhető legyen, és ezen minimumot 30 millió ftban alapítja meg.

Mint már előbb idéztük, egy szigoru becslés mellett a tiszáninneri ref. egyházkerületben nem 500,000 ft, hanem 2.000,000 ft is van biztosítandó egyházi vagyon, ha ebben az arányban feltesszük, hogy a mint lenni is kell más egyházkerületekben, épen ily nagy a különbség, sőt még nagyobb lehet, mert épen a tiszáninneri helyv. hitvallási egyházkerületet ismerjük legkisebbnek a 4 helyv. hitv. kerület között, akkor a 8 hazai ágostai

és helvét superintendenciának van 16—20 millió ft. értékű vagyona, mely biztosítandó, ha a mint czéloztatik, az összes egyházi éghetőségek biztosítani fognak.

Ez tehát tényleg a Lónyai úr által kívánt 20—30 milliót igen megközelíti, sőt hihetőleg szigorún bírálva el is fogná érni. — De még azon esetben is, ha ezen összes vagyon nem tenne 20—30 milliót, hanem például csak felét, miért ne lehetne azért ezt a kölcsönösségen biztosítani?

Mi tudunk a kereskedelem és ipar, de különösen a biztosítás terén előrehaladottabb Németországban nem egyházi épületeket, hanem a sokkal tűzveszélyesb malmokat kölcsönösen biztosító egyletet *) (hova a tisztán egyházi biztosítások nem is hasonlíthatók) melynek függő koczkázatai, az 1864-ik év december 31-én nem tettek több értéket ki, mint 1,672,000 tallért, s mégis a károk kifizetése után a múlt évről az egylet tartalékjához a folyó évre 27,000 tallér csatoltatott. — Itt, mint monddók, valamivel van több $1\frac{1}{2}$ millió ft értéknel bevallva s mégis mily szép az eredmény? Az *Altonai* kölcsönös tűzkárvédegyelet a legutóbb közzé tett zárszámlája szerint egy évben 15 millió értéket biztosított, és kárai nem tevének $\frac{35}{100}\%$ -nél többet, biztosítóinak az általok fizetett díjából 30%-tőlít térített vissza. — *Egy* más Németországi kölcsönös egylet Ludwigshafenben 64,000 forint díj bevétel mellett csak 14,800 ft. kárt térített meg, a mi a díjnak mintegy $\frac{1}{4}$ -ét és nem többjét teszi.

Az igaz hogy a tűzesetek fájdalom, hazánkban gyakoriabbak mint a külföldön, igen de kérjük figye-

*) Pommer'sche Mühlen-Assecuranz Societät in Stettin, Preussen.

lembe venni azt, hogy itt egyházi biztosításokról van szó, és bár mennyi tűzeset is adja magát elő Magyarhonban, épen az egyházi épületek azon egyetlen koczkázatok, melyek hivatásuknál s építési modoruknál fogva annyira különböznek az itteni más biztosítandó tárgyaktól, hogy bátran állithatjuk, miszerint azon veszteséget, melyet itt a rendes gyakori tűzesetek okoznak, szilárd-ságuknál fogva épen az egyházi biztosítások kárpótolják. — A malom biztosítással megint párhuzamba sem hozhatók, — holott erre, közelebb épen itt Magyarországon is volt szó egy kölcsönösen malmot biztosító egyesület felállításáról, és ennek kérdeményezője épen nagyon közel áll azon körökhöz, hol Lónyai úr az egyházi kölcsönös védegyelet lehetetlenségéről értekezletet tartott, mert valamennyi biztosító intézet, míg a malmoknál a legóvatosabb, addig az egyházi biztosításoknál állításunk igazolására a legnagyobb engedményekre kész.

A jelenleg fenálló intézetek, igen kevés és inkább csak a tapasztaláson tanult újabbaknak kivételével, mindannyian a biztosítás mezején létező verseny folytán, azon elvet fogadták el, hogy biztosítanak mindent, a hol lehetett a dijjaknak némi emelésével, azt tartva, hogy a nagy bevétel fedezze az aránylag nagy kiadást, s így történik hogy azon tűzkárpótlás kimutatásokban, melyek a közönség tudomására juttatnak, együve van foglalva, a kedvezőségben első helyen álló egyházi épületektől kezdve, a legveszélyesebb koczkázatokig, le a falusi pálinka házig, és a fából épült színházig, és a leggyanúsab takarmány készlet biztosításig minden.

Ezen kimutatásokban benfoglalvák vendéglők, kovács-műhelyek, vatta-gyárok, asztalos-műhelyek, serhá-

zak, gyárok, fa, szalma, széna és dohány-készletek, szóval mindennemű megéghető tárgyak, melyek a tisztán egyházi biztosításhoz még csak nem is hasonlíthatók, és lássuk azért egynehány itt működő társulat ily eljárás melletti több éves kimutatását, minő arányban éri tüzeset a biztosított értéket?

A legrégibb biztosító intézetek egyike a trieszti „Riunione“ 25 évi fennállása óta biztosított

9112 millió ftnyi értékű vagyont, erre kifizetett 25 év alatt 31 millió ft. kárt, a mi száztoban kifejezve minden biztosított 100 ft. után $\frac{1}{3}\%$ -et tesz ki;

az első magy. ált. biztosító-társaság 6 évi fennállásában biztosított

2171 millió ftnyi értéket, bevett érte 18 millió díjt és kifizetett 11 millió ft. károkat, a mi minden biztosított 100 ft. után közel $\frac{1}{2}\%$ kárt tesz ki. *)

E két társulatnál a biztosított vagyonban és kifizetett kárban, egyszersmind a jégkár is befoglaltatik,

*) A hetedik évről az hirdettetik, hogy egy millióval van kevesebb kár, mint a múlt évben, így tehát a legutóbbi még közzé nem tett zárszámla még kedvezőbb lesz, és a károk 100 ft. után alig $\frac{1}{3}\%$ -jét teendik ki a biztosított értéknek.

A „Pannonia“ viszont biztosító társulat Pesten :

az 1862-ik évben	biztosított	81 milliót,	kifizetett kárért	143,000 frot,
			azaz 100 ft után m. e.	18 krt.
„ 1863-ik „	„	99 „	kifizetett kárért	314,000 frot,
			azaz 100 ft után m. e.	31 krt.
„ 1864-ik „	„	103 „	kifizetett kárért	341,000 frot,
			azaz 100 ft után m. e.	31 krt,

ezenkívül az 1864-ki évben a díjtartalék, 86,000 ft. ügynöki jutalék, és az üzlet fentartásainak költségei után kifizetett 400,000 ft, befizetett tőke után 100,000 ft osztalékot egy évre.

azonban ez egyik a másikat kiegyenlíti, mert a mily arányban nagyobb a biztosítási díj a jég biztosításnál, ugyan azon arányban növekedik ezen ágnál a kárpótlási kötelezettség. — Azonban hozhatunk fel példát tisztán tűz biztosítási üzletre is.

A krakkói kölcsönös tűz és jégkár egylet Galicziában (hol a biztosítási viszonyok semmivel sem jobbak mint Magyarországon) összes tűzbiztosítási üzlete az 1864-dik évre következő zárszámlát tett közre, beletudva a biztosításba mindennemű éghetőségeket. — *Biztosított érték* 82 millió ft., *bevett díjak* 513,000 ft., *ebből kifizetett károkért* 262,000 ft.

E szerint tett e társulatnál az átlagos díj $0.6\frac{2}{100}$ -tőlit, a kár pedig minden biztosított *100 ft-nál* 32 krt, de ezen jutányosság mellett leszámítva a viszontbiztosítási illetéket, igazgatási és más kiadásokat, valamint a tartalékhoz csatolt részt, a bevett 513,000 ft-ból, az egylet **a biztosítóknak** az elmúlt évből még 61,909 ft. 26 krt visszatérít, melyet mellesleg említve, a részvényes társaság osztalékban fizetne ki. — Ezek szerint tehát tesz, mint már említők, mindennemű biztosítás mellett, az aránylagos kártérítés:

A „Riunione“ társulatnál 25 éven keresztül 100 ft. biztosított érték után $\frac{1}{3}\%$ vagy $33\frac{1}{3}$ krt,
 az első magyarnál 6 éven keresztül 100 ft. biztosított érték után $\frac{1}{2}\%$ vagy 50 krt,
 a kölcsönös krakkóinál $\frac{1865}{1864}$ éven keresztül 100 ft. biztosított érték után $\frac{32}{100}\%$ vagy 32 krt,
 mely utóbbi, ismételjük, ezenkívül 63,000 ftot a biztosítóinak még visszafizetett.

Ez tényleg így áll, mert az illető társulatok zár-számláiból van merítve.

Ilyenek más nem említett társulatok számlái is, mert ha megközelítőleg nem így működtek volna, alap-tőkéjük már rég fel lenne emésztve, s működésük megszüntetett volna.

Az itt működő erdélyi kölcsönösnél

1863-ban a tűzesetek 100 ft érték után 63 krt,

1864-ben „ „ 100 „ „ „ 47 krt

tettek ki, de annak kockázatai éppen úgy, mint más társulatokéi eltérők a speciális egyházi biztosítástól.

Lehetnek intézetek, melyek más eredményt mutatnak, tudunk, melyeknél még csekélyebb volt a tűzeset, de tudunk, melyek többet fizettek, azonban egyes esetek nem lehetnek irányadók.

Alapul a legerősebb intézeteket vettük.

Külföldi társaságokra nézve még felemlítendőnek tartjuk, hogy a Magdeburgi intézet, melynél viszontbiztosítás útján igen tetemes magyarhoni biztosítás is van az első magyar biztosító-társulat útján bevallva, 20 évi fennállása óta 11,250 millió tallért biztosított, melyért bevett díjat 21 millió tallért, kifizetett károkat 13 millió tallért,

ekkép az évenkénti *átlagos díj 100 ft. után* 18½ krajczárt

„ „ „ *tűzkár 100 „ „ 11 „*
tett ki.

Ezen intézet, ismétljük, viszontbiztosít csaknem az egész világon, Tiflisben, Asztrakában, Ausztriában, az orosz államokban és Spanyolországban, szóval mindenütt, mely mindennemű biztosítás, a speciális egyházi vagyon biztosításnál legalább még egyszer veszé-

lyesebb koczkázatnak tartandó, és a károk, mint mutatuk, csak 11 krra mennek 100 ft után. — A kölcsönös felső-ausztriai önbiztosító egyesület 1864-ben rendkívül nagy károkat szenvedett, és ezen nagy veszteséggel arányban díjazásait még sem emelte magasabbra, mint 10 krra cserepnél, 30 krra sindelynél, 100 krra zsuptetőzetnél 100 ft. után. — Ha tehát a szomszédban ez az összes éghetőségck mellett sikerülhet, miért ne menne ez Magyarországon tisztán egyházi vagyokra alapítva? A kis württembergi királyságban országos kölcsönös biztosító intézet van, ott mindenki annál biztosít, s a díj a mi pénzünk szerint 100 ft. után 18 kr. kivétel nélkül, és a károk nemcsak hogy fedezhetőek, de az egyesület nagy tartalék fölött rendelkezik, költsége a központi kezelő hivatalon kívül úgyszólván semmi sincsen, mert a városi és falusi jegyzők hivatalos dolga, a biztosított épületbeni netaláni változást bejelenteni.

Ha e szerint egyforma koczkázatok a kölcsönösségben együvé conscribálva vannak, újabb felvételek csak is egyes károk esetén adják magukat elő, és így a munka nem oly terhes.

Ha már most a létező viszonyok mellett

a „ <i>Riunione</i> “ kárai	100 ft-nál	33 $\frac{1}{3}$ krt,
az első magyarnál	100 „	50 „
a gallicziai kölcsönösnél	100 „	32 „

tettek ki, mikép állítható az, hogy magyarhoni tisztán egyházi biztosításoknál a károk 279 krra, illetőleg 680 krra menjenek minden biztosított 100 ft. után? Ezt szakembernél meg nem foghatjuk.

Ha mindennemű tömeges biztosításnál, és itt működő társulatoknál mint kimutattuk a károk 100 ft. ér-

ték után huzamosabb időn át egy évben $33\frac{1}{3}$ krra, 50 krra és 32 krra mennek, bátran állíthatjuk, mikép csupán csak egyházi biztosításoknál, melyek mint minden a biztosításhoz közelálló egyén tudja, a kockázatok legcsekélyebbjét képezik a valószínű kár, csak félannyi lehet, mint más általános biztosító társulatnál, mert nem csak hogy a legjobb hitelű tárgyat képviselik, de a kölcsönösség elvéből származó méltányos kártérítést és nem túlbecsléseket biztosítanak.

E szerint határozottan állítom, hogy a valódi értékhez arányosítva, a hazai egyházi épületek tűzveszélyessége a kölcsönösség elvére fektetett biztosításnál, nem tesz semmi szin alatt sem többet, mint átlagosan 15—20 krt vagy $\frac{1}{5}\%$ -tőlít minden 100 ft. után. — Tudnia kell egyébiránt ezt Lónyai úrnak is, mert különben hogy ajánlana az általa kimutatott 2·79 kr. és 6·80 kr. % egyházi tűzveszélyesség mellett a kölcsönösség elvetése és az első magyar társulathozói tömeges csatlakozásért az engedmények leszámításával a helyosztályozás szerint:

cserepért 18 kr, sindelyért 54 kr, zsupért 72 kr.
illetőleg „ 22 $\frac{1}{2}$ „ „ 60 $\frac{2}{3}$ „ „ 90 „
biztosítási díjt?

A fennálló intézeteknélgyakorlat szerint átlagosan a biztosított érték után

$\frac{5}{10}\%$ kárra és kárfelvételi költségre megy ki,

$\frac{2}{10}\%$ a viszont biztosításra,

$\frac{3}{20}\%$ az üzlet fentartás és

$\frac{3}{20}\%$ a jövedelem, mely kölcsönös intézetnél a tartalékhoz csatoltatik, és ha ez egy bizonyos összeget elért, a biztosítónak szokott visszafizettetni.

Ugy ezeknek mint a károknak fedezésére ekkép egyházi épületek kölcsönös biztosításánál átlagosan

20 krajczár kárra

20 „ költség és jövedelemre

összesen 40 „ tökéletesen elengedő, mely nálunk szakonként 100 ft. után

cserépnél 18 kr. díjnak

sindelynél 42 „ „

zsupnál 60 „ „

megfelelő arány.

Szerencsés esztendőkből azonban a főtiszteletű egyház nemcsak az egyházat illető

$\frac{3}{20}\%$ kezelési díjt és

$\frac{3}{20}\%$ jövedelmet fogja kapni, hanem talán felét vagy még nagyobb részét az évenként bevett díjnak.

Mint hogy ily körülményesen számokkal igyekeztünk bebizonyítani azt, hogy a nagytiszteletű Superintendenciák egyesülése esetén, tökéletesen helyén van a kölcsönösség elvének elfogadása, talán felesleges is itt tovább időzni, de szükségessé teszi ezt mégis ama körülmény, hogy Lónyai úr tervezetének b) pontjában azt mondja, miszerint hogy a kölcsönös tűzkár egyletnél, az egész kezelés egyszerű és kevés költséggel egybekötött legyen. — Azt hiszem, hogy egyszerűbb és jutányosb berendezését eszközölni egy tűzkárvédő egyletnek senkinek jobban módjában nincsen, mint épen az egyházi főtiszteletű Superintendenciáknak.

Ezek bírnak körükben temérdek intelligens egyházi férfiút, kik szívesen el fognak az ügyben sokszor a szokásos ügynöki díj nélkül járni (ekkép a kezelési díj is kevesbülvén) mert hisz az egyház java van szóban.—

Talán kis munkával járand az első berendezés, de anynyival kevesebb dolga leend későbbben az illetőknek, minthogy egyedül csak a kiszabott díjnak a maga idejére történő beküldése a legfontosabb dolog, és ha évenként egy pár egyház-épület meg is égne, vagy ugyanennyi újra építettvén, újra biztosítandó lészen, ez bizon igen kevés munkát fog adni; azon központosító közeg pedig, mely az egylet ügyeit kezeli, kétségkívül igen jutányosan összeállítható!

De Lónyai úr ha ez megtörténnék is, azt mondja, hogy jöhetnek rendkívül tűzveszélyes évek, melyekben a károk a díjbevételt felemésztik és hogy teljes kártalanítás nem lesz adható.

Mindenki, ki még eddig a kölcsönös biztosító-egyletek ellen felszólalt, azok ellen ezen érvet hozta fel; de ugyan kérünk felvilágosítást aziránt, hogy valjon a részvényes biztosító-társulatok nincsenek-e eme veszélynek épen úgy kitéve, mint a kölcsönös egylet? — Egy részvényes biztosító-intézet alaptőkéje rendszeren a tűzbiztosításhoz 1—2 millió forintot szokott kitenni, melynek szokásosan csak 30%-je fizettetik be és a többi szükségkép még beszédendő lenne,*) s ezen társulatok mégis elfogadnak 2—300 millió értékű vagyonnál is többet biztosításúl. — Azért talán hogy az alaptőke, mely ennek $\frac{1}{100}$ -ad részét alig teszi, fedezze a netaláni nagyobb károkat? oh nem azért, hanem azért mert tudják, hogy nem az alaptőke az, melyből a károk fizetendők, hanem a bevett díjak. — Vagy miből fizetik az említettem társulatok azon tömeges károkat, melyek az egyházi ja-

*) tartalék csak később képződvén a díjból.

vaknál elő sem jöhetnek, bizony nem az alaptókéből, hanem csak a díjból kell annak kikerülni.

Annálfogva épen úgy, a mint a részvényes társulatnál 2—3 millió alaptókére 4—500 millió ftnyi kockázat vagy több elfogadható, épen úgy a kölcsönösen biztosító egyleteknél is a befolyandó biztosítási díjából kell a károkat fedezni, legfeljebb talán az üzlet megkezdéséhez volna szükséges egy pár ezer forintból álló kezelési alapnak összegyűjtése. — De ügyes kezelés mellett fel nem tehető, hogy a kivetett díjakra még reáfizetés is kiirattassék, és hogy a kárvallott egyház rögtön ki ne elégítessék, miután, ismételjük, tisztán egyházi biztosításról van szó, melyet a többi kockázatokkal összehasonlítani nem lehet. — Ilyesmik tehát miket fentebb felemlítettünk, nem elegendők arra, hogy a kölcsönöség elvetését igazolják.

Értekezésünk alapját képező javaslatban Lónyay úr, a c) pontnál az állítja, hogy azon terület, melyen a kölcsönösen biztosító egylet létesítendő lenne, ne legyen igen széles terjedelmű, emélfogva lehetőség nyújtassék minden nyereszkesedési csalási szándék megghiúsítására, mi az üzlet egyszerűsítése végett is szükséges lenne.

Ezen pont némi ellenkezésben van a debreczeni jegyzőkönyv a) pontjával, a melyben ezzel ellenkezőleg épen az javasoltatik, miszerint szükséges hogy a biztosítandó érték oly nagy összeget tegyen, hogy az ezen értékekre aránylag felosztandó kár rendkívüli nagy károsodások esetében is, a biztosítottak túlterhelése nélkül elviselhető legyen. Az a) pontban tehát minél nagyobb összeg tétetik feltételül, ellenben a c) pontban pedig az

van mondva, hogy a terület ne legyen igen nagy, holott nagy összeg csak nagy területen összeszedhető.

Ez sem helyes felfogás, mert éppen az oly tömegek nem képezik egy kölcsönös biztosításnak alapját, melyek nagy összeget, kis területen, egymáshoz közel tesznek; mert ezek fekvésüknél fogva sokkal nagyobb tűzveszélyeségnek vannak kitéve, hanem ellenkezőleg éppen az oly kockázatok a legüdvösebbek és a legezészetűbek egy kölcsönös egyület létrehozására, melyek nem kis területen fekszenek hanem nagy területben, távol egymástól, melyeknél nagyobb tűzveszélyesség esetén is — a szétszórtságnál fogva, soha nagyobb kár nem lehet.

Ilyenek az egyházi éghetőségek, ezek nem egy tömegben, hanem szétszórva, egyenként minden városban és helységben fekszenek; ezek tűzveszélyessége ugyanezért igen-igen csekély, és nem is hasonlíthatók oly kockázatokhoz, melyek sokra menő összegeket képviselnek egy tömegben.

A szélesebb terület — melyhez a magyar szentkoronához tartozó egyházak összes biztosításai is lehetnének sorozhatók, semmi esetre sem adhatna nagy munkát, és ha a négy helvét hitv. Egyház helyett az ágostaiakkal együtt 8 egyházkerület biztosítása lenne is kezelendő, ez sokkal csekélyebből kerülne ki, mint azt némelyek hiszik.

Míg a részvényes társulatnál az ügynöki jutalék $\frac{3}{20}$ %-re rug, addig az, az egyházi kölcsönös biztosító intézetnél annak felére sem menne, az egyházi vagyonok érték összege pedig, mint már előbb kimutattuk, mindenkor elegendő arra, hogy az a károk mellett egy kölcsö-

nös biztosító társaság kezelési költségeit is fedezhesse. A szegény egyházaknál történő csalásokról, melyeket Lónyai úr említett, szó sem lehet, ezt már az ügy méltányossága és a dolog természeténél fogva nem lehet feltenni, mert bizony ha egy egyháznak a leégett és 4000 frtba biztosított templom tetőzete 3800 frtból kiépíthető, nyugodtan állíthatjuk, mikép soha sem fogja egy egyház sem kérni, hogy a közös kölcsönös egylet többet térítsen meg, mint a mennyit a valóságos kár tett, bátran kinyilatkoztathatom, hogy meg fog a 3800 fttal elégedni, és azért még csak felemlíteni sem való.

Azon kölcsönös biztosítási ügy, melyet Prága városáról Lónyai úr felhoz, csak igazolja azon állításunkat, hogy a kölcsönös tűzkár-egylet felállítására legalkalmasabb tér az egyházi vagyon.

A prágai kölcsönös egylet, mely magában a városban 20—30 millió frt értéket biztosított csaknem egy tömegben, bírja összes kötelezett koczkázatát. Ha egyszer egy nagyobb tűzeset előadja magát, lehet 5—6 sőt 10 millió ft kára és épen azért, mert az ilyenemű alapra fektetett kölcsönös biztosítás a nagy veszély miatt nem tarthatja fenn magát, adta által a prágai kölcsönös biztosítás minden koczkazatait az első magyar biztosító társulatnak, de ezen vivmánya az első hazai intézetnek, biztosítási tekintélyek okadatolt nézete szerint, valóban épen nem irigylendő.

Hol van azonban kilátás arra, hogy Magyarországon az egyházi épületeknél aránylag ily tömeges legyen a tűzveszély? Ez merő lehetetlenség volna. — Itt van mintegy 2500—3000 protestans egyház, ebből minden 5-dik 6-dik csak nem ég meg, hanem a legnagyobb

szerencsétlenség mellett, megég 3000 közül évenként 3—4, vagy annyi sem.

A czukorgyárak egyesülete, melyeket mint megnyert tömeges biztosítást Lónyai úr szintén felemlített, tudtunkkal csak viszont biztosított náluk és Magdeburgban is a lefolyt 1864-ik évben szintén fényes eredménnyel (mert hisz ha az egészet általadták, minek volna tehát egyesülve); de még akkor is, ha úgy volna, ez azért történhetett, mert nincsen minden austriai czukorgyár az egyletben benne, és a csatlakozásnak itt is helye van, mert egy czukorgyár rendszeren 5—600,000 frtot képvisel, mely ha szerencsétlenség éri teljesen megég.

Megéghet egy évben több czukorgyár is, s azért itt a kölcsönösség veszélyes, de egyházak, szétszóróvák, ott ily tömeges kárról soha szó sem lehet; sőt még az is ritkaság, hogy megéghjen a templom is, a paplak is, az iskola is, hanem rendszeren vagy az egyik vagy a másik, és épen azért, miután tömeges kárrol szó sem lehet az egyházaknál, azért van itt valódilig helye a kölcsönös biztosításnak.

Azt mondja továbbá Lónyai úr, hogy a nagyobb értékeket mindenesetre viszont biztosítani kellene, (de ha oly csekély az az egyházi vagyón, minek hát akkor viszont biztosítani?) csak hogy ezen viszonzbiztosítás által évenként nevezetes összegeket kellene a közös alaphól fizetni, mi a biztosítást drágábbá tenné.

Viszontbiztosítani az egyes nagyobb koczkázatok mindenesetre kell, de igen sajnáljuk, hogy értekezéssel e pontban sem érthetek egyet. — A viszont biz-

tosítás olyan természetű, hogy ott a közlekedő félnek soliditása és biztossága vétetik főalapúl.

Minthogy pedig épen egyházi biztosításokról van szó, biztosan állithatom, hogy a legszilárdabb alappal rendelkező intézetek, a kölcsönös egyházi tűzkáregylet viszont biztosításait a legszivesebben és örömmel el fogják fogadni, és nem csak ugyanazon díjazás mellett melyet az egylet a feleknek felszámít, hanem szokásosan, a viszont biztosító intézet még ebből is, miután ő mint igazgatóság a biztosítást készen kapja, a bészerezésért a biztosítási díjból a megalapított kezelési költséget, a kifizetett ügynöki jutalékot stb. visszatéríti, és a kölcsönös társaságnak is szerződésileg visszafizetné! Ha kár van, a viszont biztosító társaság a reá eső arányban részes annak kifizetésében. — Hol van tehát az, a mi a viszont biztosítás által drágábbá teszi a biztosítást? Mi nem látjuk — de igen is meg kell jegyeznünk még azt, hogy a kölcsönös egyletnek, nagyobb károk mellett — melyek egyházaknál igen gyérek — a viszont biztosítás melletti viszkereset mellett, még a díj utánfizetés joga a biztosító irányában is megmaradna, mely szükségkép behajtható is lenne. De hogy ez bekövetkezzék, ezt mondani csak ijesztgetés, és igen valószínűtlen. — A viszont biztosítás tehát nem nehézség.

Azt mondja végül értekezésének első részében Lónyai úr, hogy kérdés, vajon mind a két hitfelekezettű 8 egyházkerület képes lenne-e szervezni egy erélyes és szakavatott organumot, mely még akkor is, ha már a kezdeményezők többé az ügybe be nem folyhatnának, hasonló szakértelemmel, buzgalommal s erélylyel működnék s h ezt hinni valóban merész dolog lenne.

Erre nézve is bizton állitható, hogy az alakítható lenne, mert hisz az egész szervezet nem állna egyébből, mint egy központi bizottmányból, mely mellett egy szakavatott vezető egy pár irtokkal az egészet kezelni nagyon könnyen képes lenne.

Egészen más egy nagy társulat organuma, melynél számos osztályok és hivatalok a szükséges elővigyázat miatt elkerülhetlenek, mint egy tisztán csak az egyházi kölcsönös biztosítással foglalkozó egyesület főhivatala, melynek utasításait és kívánatait, a főhivatal a Superintendentiák erkölcsi befolyása és hozzájárulásuk alatt működén, minden egyház feje szívesen és bizonyosan készséggel fogja teljesíteni, sőt szívesebben, mint ha létrejön bárminemű más biztosítási viszony.

Mint már említettük, az első conscriptio egyszer minorra adhat némi munkát, de ez könnyen megtörténhet, ha a jóakarát, mely meg van, nem hiányzik a későbbi időkben; azután a netaláni változások oly csekélyek, hogy azoknak jegyzékbe vétele és azoknak elintézése nemcsak hogy nem felette nehéz dolog, hanem igen egyszerű és kevés munkát adó csekély foglalatosság.

A ki a biztosításhoz közelebb áll, tudni fogja, hogy bármely társulatnál a biztosítás felvételénél van legtöbb dolga úgy a társulatnak mint az ügynöknek és biztosítónak; míg ha egyszer valami már be van jelente, az gyakran 20 éven keresztül évről évre, vagy 6 évről 6 évre meghosszabíttatik egy egyszerű bejegyzés és vonatkozás által az első biztosításra, anélkül hogy ez csak látszólagos munkát is adna. — A kölcsönös társulat ekkép nem adna még annyi munkát sem, mint a mennyit a Lónya i úr által ajánlt tömeges csatlakozásnál a főtiszte-

letű egyházaknak teljesíteniök kellene; ott is a becsűk beszerzése, a pénzbeszedés, az éghetőségek összeírása az egyházakat illetné, és a javaslat szerint a szerződő társaság mindössze is csak egy hivatalnokát kívánná a superintendentiák székhelyére küldeni, ki a beérkezett adatokat rendbeszedné.

Legyünk tehát méltányosak, és hogy ha értekező úr elegendő garantiát lát arra, hogy az ő alatta álló társulathoz csatlakozás alkalmával birnának az egyes egyházak oly organumokat alakítani, melyek az egész ügyet vinnék: ismerjük be, hogy a kölcsönös társulat létesítése esetére is képes volna az egyház mindig oly organumokat feállítani, melyek a kölcsönösség eseténi csekélyebb munkát elvégeznék, és hogy találkoznának mindenkor oly buzgó egyházférfiak, kik a főfelügyeletet ezen, az egyházak oeconomiájára nézve oly fontos ügyben készséggel gyakorolni fognák, az kétséget sem szenvedhet.

Ezek szerint úgy hisszük, hogy sikerült e soroknak bebizonyítani, hogy Lónyai úr ellen-véleményének daczára is, ha az ügyet teljesen függetlenül és csak is az egyházak érdekének szemmeltartása mellett megvitatjuk, lehető hogy az egyházi kölcsönös biztosító-intézet létrejöhet*); sőt nem csak lehető, de a legczélirányosabb, hahogy a főtiszteletű debreczeni helvét hitvallású egyházkerület első határozatához visszamenend, és nem csak hogy a kölcsönösség elvének újbóli elfogadása által egy nevezetes eszmének életrevalóságát mondaná ki, de saját érdekében is sokkal czélszerűebben cseleked-

*) Mely később igen könnyen egy kiségitő és nyugdíj-egylettel is összeköthető lenne.

nék, mint ha a Lónyai úr által javasolt utat követendi, melynek irányzata — bocsánat a nyíltságért — félreismerhetlen. — És miután e tárgyat azon jó akarattal, melylyel az üggyhöz függetlenül és nem egyénileg, de elvileg hozzá szóltunk — meglehetősen kimerítettük, az ügy további fejlesztését azon befolyásos egyénekre bizzuk, kik elsőek voltak a kölcsönösségre fektetett egyházi biztosítás eszméjének megpendítésében, s kiknél örvendeni fogunk, ha e tárgyban taglalásaink által alkalmat nyújtottunk arra, hogy ezen eszme még egyszer megvitattassék.

Közgazdászati és különösen üzleti ügyek létrehozásánál, hova a jótékony cél mellett is, minden biztosítási vállalatot kell soroznunk, mindég csak hasznos ha az egyoldalú vélemény mellett a pro et contra nézetek is kihallgattatnak, és hogy ha ezután történik a végleges eldöntés.

A kölcsönösség helyébe ajánlott biztosítási módhoz szerény véleményemet ezekután levén elmondandó, felkérem a szives olvasó már úgy is kissé nagyon igénybe vett figyelmét — e soroknak további követésére is.

II.

Értekezésünk első részében mondtuk, hogy Lónyai úr, az első magyar részvényes biztosító-társulat elnöke, határozottan ellene van a nem részvényes kölcsönös tűzkár védegylet alakításának, és különösen kivihetetlennek találja azt a hazai egyházak összes biztosításánál, hanem sokkal czélszerűbbnek és gyakorlatiabbnak gondolja, hogyha az egyházak egy *hosszabb idejű*, előnyös szerződés alapján, valamely biztosító-társulattal az összes egyházi vagyonoknak biztosítására nézve egyesülnek, mely által tömegesebb biztosítás nyújtatván egy nagyobb társulatnak, érette viszont olcsóbb díjak szerezhetők a biztosító egyházak számára.

Ezen ügylet megkötésére Lónyai úr legezélszerűbbnek és legalkalmasabbnak az első magyar biztosító társaságot tarja és ajánlja, melynek történetesen Lónyai úr épen elnöke is.

Ha az ügyet úgy tekintjük, hogy csakugyan nem volna életerő a kölcsönös tűzkár-egylet létesítésének kérdésében, akkor mindenesetre igen helyes, hogyha a főtiszteletű egyházak oly módokhoz fordulnak, melyek a megfelelő biztosság mellett, jutányosabb díjazást is helyeznek kilátásba, és lehetővé teszik az összes egyházak biztosítását.

Csakhogy ha ez a czél, akkor az a helyes tapintat,

hogy azt mondjuk a szegény egyházak érdekében : ki nyújt több előnyt, ki kevesebbet? Azáltal pedig, hogy kimondassék ab in visis mikép mindenesetre a Lónyai úr társulatánál tömegesen biztosítunk, midőn még a többi itt működő társulatok a dologról nem is tudnak semmit, és ekkép ajánlataikat nem is teheték meg, a czél tévesztve volna.

A hazai társulat csak addig valódi hazai vállalat és csak addig szolgálja a hazai érdekeket, a meddig nem drágább mint más idegen, mely azonban tűzkár esetén szinte fizetni szokott, sőt az a hazai, bármely származású, a mely a hazai érdekeknek szolgál. — Az egyházak tehát, mint a felvilágosodás terjesztői a 19-dik század második felében, magukkal jönnének ellenkezésbe, ha ellenkezőleg az egész világ és különösen hazánk bevallott jelen hangulatával, nem az oly fennen hirdetett szabad verseny elvét követnék, hanem ha ezen elvek és a tárgyalagosságnak elvetése mellett terrorisáltatnák magukat egy, egyoldalú befolyás által. — Itt e pontban magában értetődik, hogy az üzleti szempontból és a részvényes társulatok filantropikus természetéből, de egyszersmind az egyházak igazi érdekében szólunk, szem előtt tartva, hogy a gácsi posztóért sem adunk többet mint a brünniért, vagy a magyar vasért sem adunk nagyobb árt mint a stajer vasért — ha az nem jobb vagy talán még rosszabb, és azért hiszünk elsőséget inkább annak adhatni, mely igényeinknek jobban megfelel. — A verseny hasznát mindég a közjó érezi legjobban, legyen az bármely, akár a biztosítás terén, ezt kétségkívül beismerte és beismerendi minden független vélemény.

Mindamellettt mindenesetre szép és úgy is kell hogy

legyen, ha egy nemzet saját intézeteit hasonló előnyök mellett nagyobb kedvezésben részesíti mint az idegent ; de elnézve attól *hogy a hazaiakat is csak a verseny tökéletesíti és teszi közhasznúvá*, ha a méltányosságot vesszük figyelembe, minden esetre igen is különös tünemény, hogy az összes magyarhoni egyházak — noha az előbb is történelhetett volna — épen akkor kívánnak csatlakozni egy régebbi társulathoz, amikor újabb magyar intézetek is kilépnek a versenytérre, mikor a „Hungaria“ című magyar társulat működését már megkezdette, s mikor a pesti biztosító intézet, s a velünk uniált testvér Erdélyben alakult „Victoria“ épen az üzlet megkezdésének küszöbén van, mely vállalatok a kölcsönös erdélyivel együtt magyar származásuk mellett, a haladó kor tüneményei, melyek ennél fogva az ország rokonszenvére, mint már említők, mindenesetre némi igényt szinte tarthatnak.

Az igazi hazafias elv tehát azt hozná magával — ha erre fektetjük a súlypontot — hogy ezek se mellőzessenek teljesen, hanem hogy a virágzó első hazai társulat mellett, melyenkivül még annyi idegen intézet működik, ezek is jól megélhessenek, és az ellen törekszünk, ha elzárjuk előttök a legjobb falatokat. — Igy csakugyan nem fogjuk a biztosítást Magyarországon népszerűsíteni, ha minden módon és alaptalan gyanúsításokkal még az újabb hazai társulatokat is száműzzük s úgy a biztosító mint saját érdekek ellen egymás iránti gyűlölségöket elősegítjük.

Úgy tetszik nekünk, hogy azon oknál fogva, mert épen most számos esztendőkre kívánnak a superintendentiák egy társulathoz csatlakozni, és ezúttal a legszi-

lárdabb biztosításokat az új társulatoktól elvonásával azok ellen tüntetni, mintha ez tendentiosus törekvés volna az új magyar intézetek ellen, és ez nem a helyes irány, vagy ha nem úgy van, akkor ez mindenestre, az új és a kivánt verseny első initiálása, a mi az új intézetek létesítésének vívmánya.

De menjünk tovább, nézzük, hogy mik tehát azon feltételek, melyek mellett Lónyai úr, a kölcsönösség elvetése után, a saját társulatához történő csatlakozást keresztül vinni ohajtja, és hogy csakugyan a non plus ultrája-e ez azon feltételeknek, melyek bármely becsületes biztosító-társaság által megajánulhatók?

Lónyai úr ezekre azt mondja, hogy az általa képviselt társulat, kivált a tiszántúli egyházkerület, a többi egyházkerületknél hasonló kötések létesítésére nézve, a kezdeményezés és indítványozást megteendi, hajlandó a legmérsékeltebb következő számításra:

nagy városokban

cserépért 20, zszindelyért 60, zsupért 80 krt,

kisebb városokban és falukban

cserépért 25, zszindelyért $66\frac{1}{3}$, és zsupért 100 krt.

Ebből 25% elengedtetnék az egyház által meghatározandó célokra azonesetre, hogy ha a biztosítás 20 évre köttetnék.

Ezt Lónyai úr nevezetes kedvezménynek állítja, mert Prága városának, holott pedig 30 milliót assecurált, csak 10% engedtetett. *)

*) Erről véleményünket már előbb elmondottuk, s e szerint az azért elégedett meg 10%-tel, mert tekintve az ilyenü koczkázat veszélyességét, nem volt vállalkozó társulat, mely ennél többet vagy csak ennyit is megajánlott volna.

Az egyházak biztosítása ennél kedvezőbb aquisitio, és azért nagyobb engedményre is tarthatnak számot.

Ezek mellett kívánja Lónyai úr, hogy a csatlakozást ne csak maga a főtiszteletű debreczeni iszántúli ref. egyházkerület mondja ki, hanem közölje a többi, valamint az ágostai kerületekkel is, és szólítsa fel azokat a csatlakozásra.

A szükséges nyomtatványokkal a társulat látná el a főtiszteletű superintendentiákat, de a felvételt maguknak kellene teljesíteni, s a társaság csak egy hivatalnokot küldene ki azoknak rendbeszedésére.

Végül az egyházi kerületek gondoskodjanak arról, hogy a díjak az egyházi kerületi pénztárba rendesen beszolgáltatassanak (homon csak együtt fogna felszedetni), s így az egyháznak épen annyi baja lenne, és lesz mindenkor, vagy még több, mintha egy saját kölcsönös tűzkárvédegyületet bírna.

Mielőtt erre határozottan válaszolnánk, tul kell magunkat tennünk azon scrupuluson, hogy elegendő biztosítékot nyujt-e eme vagy ama társulat? — *Valamennyi* biztosító társulat üzletét felsőbb hatósági felügyelet alatt gyakorolja, s első sorban ez örködik az alapszabályok pontos megtartása és a biztosítók érdekei fölött. Azonkívül ha egy intézetnél 20—25 milló frt egyházi vagyon, melynek nagy része solid viszontbiztosító társulatnál viszont elhelyezve van — biztosítatik, sohasem ezen bevallott összes biztosított értékért felel a társaság, hanem csak a tűz által elrombolt vagyonért, és ennek kifizetésére köteles.

Ez, mint eléggé meggyőzőleg bebizonyítottuk, egyházi vagyonoknál átlagosan a biztosított érték $\frac{1}{5}$ %-jét teszi, és így biztosított 20 millió egyházi vagyonnál a legnagyobb tűzveszélyesség mellett az évenkénti kárpót-

lás átlagossan 40—45,000 ftra tehető, melyet, de nagyobb összeget is, bármely társulat mindenkor kifizetni képes, mert hisz nem említve saját alapját, tartalék tőkéjét, viszont biztosítását és becsületességét, maga az ezen kockázatokért bevett díj bőven fedezi eme kárpótlási összeget. Arról tehát, hogy biztosíték egyik vagy másik társulatban nincsen, akkor, mikor az összes hazai protestans egyházi vagyon 3000 felé szétszórva fekszik, s összesen meg nem éghet, szó sem lehet, és érv gyanánt ez fel nem hozható. — Mind más volna, ha egy tömegben feküdne és együttesen az egyházi vagyon, mind megéghetne, de a dolog egészen másként áll.

Mi úgy tudjuk, hogy Lónyai úr által az egyházak számára oly nagy áldozattal adott legmérsékeltebb számitása, névszerint 20—60 80 kr, vagy

23—66 $\frac{1}{3}$ —100 kr. = 100 ft. után

nem nevezhető a legmérsékeltebbnek, mert tudva van, hogy azon társulat, melynek Lónyai úr élén áll, nemcsak egyházaknál, de igen sok más háznál, melyek tűzveszélyessége sokkal nagyobb, mint a tisztán egyházi épületeké, ha nincsen is a díj szabályokban kitéve, de attól eltérőleg ott, hol a verseny szükségessé tette, nem számított többet, mint a fentebb az egyházaknak ajánlott, *a tömeges csatlakozás mellett felette magasnak nevezhető díjazást.* — Sőt ha a díj valamivel talán jutányosabb lenne is, nem áll a csekély engedmény arányban azon nagy nyereség ellenében, mely az összes együttes egyházi vagyonok biztosításából származik. — Ha tehát egyházaknál is csak annyi számíthatik, mint más épületeknél, melyeknek kéményük van, s melyekben pipáznak, tüzelnek és elfélcét gyakorolnak, akkor az

nem nevezhető mérsékelésnek. Minthogy számokkal bebizonyítottuk, hogy összes hazai egyházak tízesetei több évekre alapítva, nem tehetnek többet, mint $1\frac{1}{2}/10$ vagy legfeljebb $\frac{1}{5}\%$ -jét a biztosított értéknek, ha hozzá veszünk még $\frac{1}{5}\%$ -tólit a kiadásokra, mégis csak $\frac{2}{5}$ -re vagy 40 krra megy minden 100 ft biztosítandó érték után a károk, költségek és jövedelem fedezésére szükséges összes díj, mi — mint már egyszer felemlítettök,

cserépnél 18 kr	}	díj aránynak felel meg,
zsindelynél 44 kr		
zsupnál 58 kr		

azért ezeknél fogva, ha határozottan állíthatom, hogy bármely más szilárd alapú társulat szívesen elfogadja az összes hazai mindkét protestans egyházak biztosítását jutányosabban mint Lónyai úr ajánlata, és elfogadhatja a nélkül, hogy ily díjazás mellett szédelgőnek vagy nem eléggé biztosnak tartathassék.

Igen, de azt mondja Lónyai úr, hogy 25% engedtetnék, hogy ha 20 évre fog a biztosítási szerződés megkötetni. — Ez is semmisem, sőt a status quonál is kevesebb. Szabályszerűleg minden intézet, benne az első magyar társulat is, rendszeren szokott, ha csak egy egyes egyház biztosítatik is,

20%-tólit engedni, hogy ne lehetne tehát 5%-tőlival többet, vagy is összesen

25%-tólit engedni, mikor arról van szó, hogy az összes superintendentiak biztosításait megnyerjük, még pedig 20 évre. Ezt is megadja bár mely intézet.

Azonban Lónyai úr ehhez még azon feltételt köti, hogy a szerződés 20 évre köttessék, a mi egy keveset mégis nagyon terhes, mert először tekintetbe kell ven-

nünk, hogy ezelőtt 20 évvel még egyszer oly magas volt a biztosítási díj, és sokkal körülményesebbek a feltételek mint ma, de azóta rendkívül nagy elterjedést nyervén a biztosítás, jutányosabbak lettek a díjazások, és kedvezőbbek a feltételek. — Ki tudja, mily lendületet kaphat a biztosítás a jövő 20 év alatt, nem fognak-e a díjak félamyira leszállani, vagy vajjon nem fogunk-e a külföld példájára országos és vidéki kölcsönös egyleteket alakítani, mely javulásnak mindenkorra útját szegnök, ha egy emberéltre előre mindent elzárnánk. A korszellem naponta fejlődik, s 20 év alatt sok történhet, mit ma nem tudunk vagy mit nem hiszünk, a leggazdagabb társulat azalatt meg bukhat, és a legszegényebb meggazdagodhat.

De másrészt figyelembe veendő még azon fontos körülmény is, mikép azon esetben, ha az egyházak nincsenek 20 évre lekötve, az ajánlott vagy még olcsóbb díj mellett a 20%-tet akkor is megkapják, ha 5—6 évre biztosítanak, és ezenkívül az 5—6 éves biztosításnál egy ingyen év is szokott adatni. — Ez 20 évnél $3\frac{1}{2}$ évet tesz ki. — Ezt Lónyai úr egészen kihagyta a számitásból, és ez új 15—20% engedmény, mely mellett a biztosítónak jogában áll, ha a biztosítást bár mikor megszüntetni akarja, vissza lépni, mely esetben az illető egyszertien az 5 éves díjkötvényt ki nem váltja, és ez által a biztosítást megszüntette.

Szóllanunk kellene még arról, hogy ha áldozatról van szó, még az ügynöki jutalék elengedése is megtörténhetik, de elég ennyi annak bebizonyítására, hogy Lónyai úr ajánlata semmi előnyt nem hoz az egyházaknak, sőt sokkal inkább fekszik előnyükben az egyhá-

zaknak, ha a kölcsönös testületet nem létesíthetnék, ha marad minden úgy mint jelenleg van, és minden egyház ott biztosít, a hol maga legjobbnak látja, és azon mértékig, a meddig az egyház pénzállapotja megengedhetővé teszi.

A tömeges biztosításnak meg volna mindenesetre azon egyelőnye, hogy akkor biztosítatlan egyház nem maradna, de ez megtörténhet a nélkül, hogy az egyházak elfogadjanak oly ajánlatot, mely minden tekintetben érdekek ellen van, és melynél kedvezőbb csatlakozás minden perczen létrehozható, ha a gyakorlati szempont és nem a pártérdek fogja a döntő befolyást gyakorolni.

Azon megtakarítások végül, melyek Lónyai úr által a többször idézett javaslat további pontjaiban felemlítettnek, csak olyan megtakarítások, melyek úgy elérhetőek, ha magunkat nagyobb kiadásra eltökéljük, hogy abból valamit félre tehesünk.

Azon nevezetes tőke birtokában, melyet Lónyai úr kilátásba tesz, megmarad az egyház különben is, mert ha nem fogadja el a Lónyai-féle ajánlatot, nem is szükséges azt oly nagy arányban kiadni; annál fogva mind az, a mi a gyűjtendő alapról mondatik, egészen más eredményt mutat fel, ha számításunk alapjául az e sorok által bizonyított tételeket vesszük, s a jutányosabb utat választjuk.

Lónyai úr számítása szerint minden egyház 20 év alatt a tőkésítéssel együtt 119,000 ftot gazdálkodhatna meg. Ha azonban elfogadják a tisztelt superintendiák a mi alapos és részrehajlatlan nézeteinket, ezen tőke sokkal jelentékenyebb leend.

A fentebbi

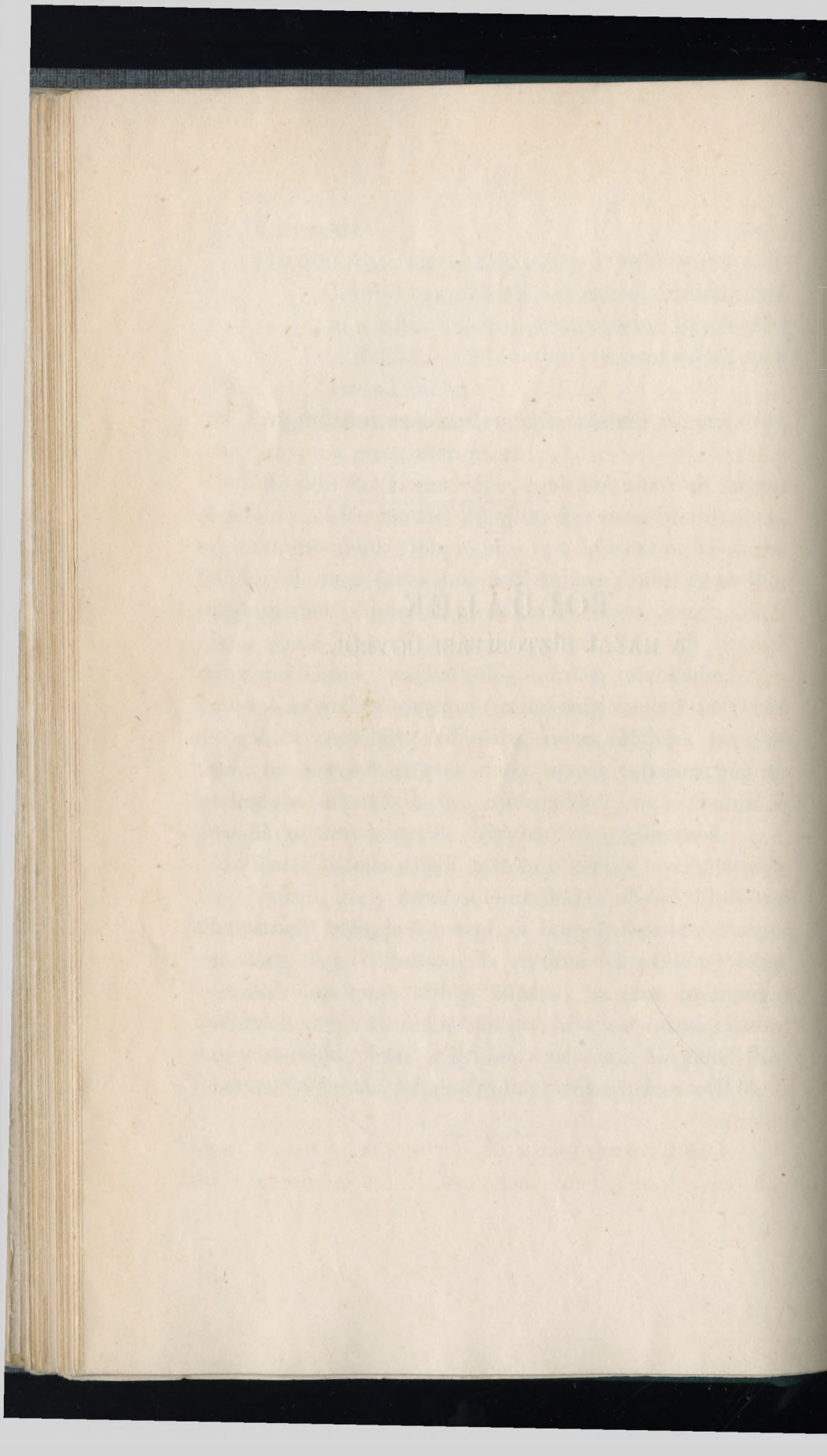
119,000 fthoz ha csak egy-egy kerületben 2 millió ftot veszünk fel biztosítási értékül, még is minden évben a jutányosabb díjazás által 4000 ftot, és 20 év alatt *a kamat nélkül* meg lehet kimélni

80,000 ftot, azonkívül minden hatodik ingyen évet, a mi szintén m. e.

30,000 ftot hozzá véve, a mi számításunk szerint összesen minden kerület 229,000 ftot takaríthatna meg, mi 110,000 frtal több, mint a mit Lónyai úr kilátásba helyez, ide nem értve még a ki nem számított és esetleg megkimélhető ügynöki jutalékot is. Ezen összeg, ha a biztosítandó tárgyak szaporodnának és a díj bevétel nagyobb lenne, valószínűleg szintén növekednék. — Lónyai úr csak a tömeges csatlakozás mellett helyezné a fentebbi engedélyt kilátásba, de az általunk javasolt úton, ha egyes kerületek vagy egyes esperességek alkudozásba lépnek egyes intézetekkel, már maguk is egyenként nevezetesebb előnyben részesíthetnek.

Ezzel befejezettnek tartom e kérdés megvitatását, úgy hiszem, hogy minden elfogulatlan olvasó állításaim alaposságát befogja ösmerni, és hogy hosszadalmasságot meg fogja bocsátani, ha nyíltan kimondom: hogy legszebb jutalmam abban lelném, ha ezen igénytelen soroknak sütkerült volna ahhoz némileg hozzá járulni, hogy az összes hazai egyházi vagyonok legyenek biztosítva, de fizetési képességüknek túlterhelése nélkül.

TOLDALÉK
A HAZAI BIZTOSÍTÁSI ÜGYRŐL.

E munka első czélja volt, a biztosítási ügyről, különös tekintettel az egyházi biztosításra, szólni; nem tartjuk azonban fölöslegesnek e mellett még e toldaléket is a specialis hazai biztosítási ügyről közre bocsátani, és ezen ügyet is kissé bővebben megvitatni; s hogy e részben rövidék legyünk, fel fogjuk leginkább említeni azt, mi e tekintetben a legutóbbi időkben történt.

Egy idő óta ugyan is többenemű közlönyben a hazai biztosítási ügy körül bizonyos egyforma színezetű cikkekcskék és tudósítások — melyek azonban, legyen szabad megjegyeznünk, nem mentek nagyon érezhető részrehajlástól — jelentek meg, a nélkül azonban, hogy a nagy közönség tájékozhatása végett általános és nem egyéni elvek szerint, a hazai biztosítási ügy fejlődéséről kellő felvilágosítást kapott volna.

Olvastunk egy több helyen megjelent tartalmas cikket, mely, beszámítva valamennyi Ausztriában működő, ideértve még a győri önbiztosítási szállítási intézetet is, kimutatni igyekezett, hogy Magyarországon elég biztosító társulat van, s hogy azért különösen alacsony hazai intézetnek nincsen jövője, tehát ne alakítsák.

Czikk író azonban a tőkebirtokosok, és nem a nagy közönség érdekében emelt szót, holott rendesen a tő-

kepénzesek szoktak az irodalom részéről legkevesebb támogatásban részesülni, — azért így méltán sugalmazottak tarthattuk fejtegetett nézeteit, annyival is inkább, minthogy általános nemzetgazdászati elvekről a kérdéses cikkekben szó sem volt, s a cél tagadhatatlanul az volt, hogy az alakuló társulatoktól azokat, kik hajlandók részvény aláírással új magyar biztosító intézeteknek felállítását támogatni, azon ijesztgetéssel, hogy a tőkepénz hasznót nem találанд újbiztosítási társulatban, visszatartani igyekezzék, s hogy tehát azok alakítása lehetlenné tétessék.

Hogy ezen czélba vett hatás mennyire volt elhibázva és mennyire czélt nem ért, azt mutatják az azóta tényleg mégis megalakult új magyar biztosító társulatok.

Olvastunk más alkalommal egy pár meleg szót az alakuló új biztosító társulatok mellett, de be kell vallanunk, hogy e kérdés csak tartózkodással fejtegetett, és bátran merjük állítani, hogy Magyarországon, legalább nyilvánosan, a közönség a biztosító társulatok szaporodása által előidézendő jótékonyaságról, s a biztosítás üdvös elvének az általi terjesztéséről még nincsen kellőleg felvilágosítva, annyival is inkább nincsen, minthogy még oly termekben is, mint a magyar tudós társaságéi, egy bizonyos értekezés felolvasása alkalmával (midőn a közönség épen a halálozási statistikáról és ennek az életbiztosításra vonatkozó befolyásáról várt véleményyt hallani), oly elveknek fejtegetését kellett hallanunk, melyek azt ügyekezének bizonyítani, hogy mily kártékony a közjólétre a biztosító intézetek szaporodása,

mert a hol sok intézet van, mint például Angliában, hány elbukik sat.??? (vulgo meghal.)

Jóllehet, hogy van érdekelt és directe nem is érdekelt sok olvasó, ki velem nem egy véleményen van, de tapasztalásból tudom, és meg vagyok róla győződve, hogy a nagy közönség nagyobb része nem tart azon urakkal, kik más tekintetben a szabad ipart és kereskedést, szóval a szabad versenyt hirdetik a nemzet boldogságának, de kik a biztosítás terén oly szükkeblűek, hogy ott a legkisebb versenyt is eltávolítani óhajtják, és ezen versenyt csaknem roszakaratú ellentörekvésnek tartják, hanem kik örvendenek azon, hogy az eszmék annyira haladnak, mikép az első magyar biztosító-társulat után a hazában a 2-dik, 3-dik és negyedik biztosító-intézet is megalakul, mert míg e téren is a concurrentiának üdvös hatása megvan, addig csak büszkélkednie kell a magyarnak, ha a 10 idegen társulat mellett nem egy, de több magyar társulat igyekszik a biztosítási ügyet terjeszteni és népszerűsíteni. *)

Dicséretére legyen azonban mondva az erdélyi közvéleménynek és sajtónak, ott e tekintetben egészen más irányt és függetlenebb véleményt tapasztaltunk.

Ezen okoknál fogva határoztam magam arra, hogy ettől eltérő nézeteimet magam is elmondjam. — Midőn az első magyar biztosító-társulat keletkezett, mindenki azon sajnálkozott, hogy mily szegények vagyunk mi más művelt nemzetekhez képest, még az anyagi akkori jobb létünk mellett is, mikor még egy nagyobbserü

*) A nem magyar társulatok versenyét nem nevezhetjük annak, mert azok népszerűsítésére elkövettetvén minden, azok itt nem méltó versenyzők, nem birván hasonló részvétellel.

biztosító-intézetünk sincsen, miután az előbb létezett úgynevezett tiszamelléki kölcsönös tűzkár-védegyelet csak tűzkár ellen biztosított, és különben is nagyobb terjedelemre, nem tudjuk mi oknál fogva, nem birt vergődni, s a pesti jégkár biztosító-intézet szűkebb körűnek tartatott.

E két hazai intézet, melynek meg volt azon elvitázhatlan érdeme, hogy a kölcsönösség elvére, lévén alapítva, annál minden nyereszkedési czél mellőzve volt, és e szerint a nagy közönség, főleg ha az ügyvitel némi szerencsétől kísértetett, a legméltányosabb díjazásra számot tarthatott, megszüntettetett és beleolvasztatott a nagyobbkörű megalakult részvényes, és ekkép nem a kölcsönösség elvére alapított — első magyar általános biztosító-társaságba.

Az első magyar biztosító-társulat fényes eredményén minden jó hazafinak örvendeni kell, noha tagadhatatlan, hogy e czél elérésében nevezetes szerepet játszik ama körülmény, hogy az első hazai társulat megszülemlése oly időpontra esik, melyben magyar származásánál fogva az ország közakarata által minden tekintetben nagyon elősegíteték, és hogy épen ezen oknál fogva a hazai sajtó részéről is megalakulásánál oly támogatásban részesült, minőben részvényes vállalat a continensen még sohasem, már pedig a sajtó befolyása, különösen nálunk, hol más tekintetben is az a nyilvános élet minden rétegeibe keményen behatol, elvitázhatlan nevezetes factor.

De ezért nagyon hibás elv azt állítani, hogy azért, mert az első magyar társulat így diszlék, szükségtelen volna most már újabb hazai biztosító-intézetek létesítése.

Sokat gondolkoztam ezen elv helyességéről, de újab-

ban is meggyőződtem, hogy az alakuló új biztosító-intézetek a haladó kor szüleményei, és hogy nemcsak helyet, de hézagot kell pótolniok. Vagy azt hiszik azon urak, kik az újabb hazai intézetek ellenesei, hogy a nagy közönség úgy vélekedik, mint ők, és hogy nem szívesen látja az alakuló új vállalatokat. Ha így van a dolog, akkor ők nagyon csalatkoznak, és újabban is meggyőznek arról, hogy nem a közönség, hanem saját érdekeik mellett emelnek szót, terrorisálni kívánván a közvéleményt, s annak szabad akaratát fékezni kívánják azzal, hogy gyanúsítanak minden új biztosító-intézetet, mely magát jogosan szintén hazainak tarthatja.

Tagadhatatlan tény, hogy egy társulat maga, bármily jeles legyen annak vezetése, nem hatolhat be a társadalom minden rétegeibe, és mindent el nem foglalhat, ha tehát elnézünk attól, hogy Magyarországon még mily tetemes nemzeti közvagyon nem használja még a biztosítás jótékonyosságát, és hogy ha több hazai intézet van, melyeknek versenyzése folytán kétségkívül inkább kell a biztosításnak terjedni ott, hol még eddig semmi sem biztosított, szembetűnő mindenesetre az, hogy addig, míg az országban csak egy magyar társulat működik, addig, mondjuk, mellette 10—12 idegen biztosító-intézet mozog, és bármit mondjanak, semmiesetre sem kárral, mert különben a magyarországi üzletet rég megszüntették volna.

Nincsen tehát helye a 12 idegen között egy pár új hazai biztosító-intézetnek is, mely a sorompóba lépve üzletet létrehozni igyekeznék?

És ha ezek az első magyar biztosító-társulat előmenetele mellett is eredményt mutatnának fel, a mi

minden ellentörekvés daczára igen könnyen megtörténhet, nem lehetne-e ezen örvendeni?

Nem épen oly jó hazafiak-e eme társulatok részvényesei, mint az elsőé? vagy azon nagy hivatalsereg, melyet minden új biztosító társulat szükséggel, nem a nemzet fiainak nyit-e tért alkalmazásra?

Azt kell hinnünk, hogy az e téreni oppositio nem bánja, bármennyi idegen intézet legel a haza földjén, ezek népszerűtlentésére el van követve minden, míg az új hazai társulatok némi népszerűséggel mégis birván, talán árthatnának, és azért számüznének mindenkit, ki egy új biztosító intézet mellett szót emel. — *Legalább* erre mutattak azon mindennemű megtámadások.

Igen, de elv-e ez uraim? Ez, mondjuk ki, nem egyezik meg a mostani idők kivánalmával. — A szabad versenyt elég fennen hirdetjük minden tekintetben, és azért azt hiszem, ha a még nem oly rég nagyrabecsült védegyeletet ma már semminél sem támogatjuk, ne támogassuk azt a biztosításnál sem, főleg ha a verseny alapja hazai tőkéből származik.

Ha az associatio fontos elvét szükségesnek elismerjük más téren, és ez megtörtént, el kell azt fogadnunk a biztosításnál is, és ez csak úgy lehet, hogy ha nem féltékenységgel de bizalommal fogadjuk az új biztosító hazai intézeteket is.

Reménylhetőleg tudják olvasóink, hogy nem ausztriai, de külföldi biztosító társaságok számosan folyomódnak beboesátásért, tehát inkább azoknak hagynók meg azon biztosítási tömeget, melyet nem az első hazai társulat biztosított? ez mindenesetre hibás elv volna.

Hogy pedig helye van új biztosító hazai társulat-

nak, arra elegendő bizonyosságot nyújt még ama körülmény is, mikép az első magyar társulat elvállalt biztosításainak nagyobb részét, külföldi társaságoknál viszont biztosítja, sőt köztudomású hogy épen azon czélból, hogy azon nagy tömegkoczkázat, melyet az első magyar biztosító intézet bir, megosztassék, nevezett intézet igazgatója, Lévai úr, Bécsben alakított mostanában egy „Securitas“ ezimű viszont biztosító intézetet. — Nem hazafiasb tehát magyarországi társulatokat alakítani, hogy ezen plust ezek fogadhassák el, és hogy ne kellessék a fölösleggel az első magyar társulat közvetítése útján külföldre vagy a Securitashoz Bécsbe menni?

A közvagyonosodásra tehát mindenesetre csak jó-tékonyan hat, hogy ha a hazában minél több magyar biztosító intézet van, mert ezek terjesztői az eszmének, és bizonyosságai haladásunknak.

A külföldön csaknem minden város, kertület bir saját biztosító intézettel, innen származik egyedül, hogy ott mindenki biztosítván, a díjak $\frac{1}{6}$ -rész annyira rugnak csak, mint nálunk.

A biztosítási intézetek szaporodása tehát minden elfogulatlan ítésez előtt, mindenesetre erkölcsi, s a jobb idők beálltával egyszersmind vagyoni haladás, azok létesítése annál fogva minden higgadt keblű hazafi részéről üdvözölhető.

D^c BALLAGI GÉZA.

